

Epistel 434 – Muhammed og hans lære

Fra Ludvig Holbergs EPISTLER, 1749

Til * *

Jeg har i min heltehistorie¹ sagt, at det er vanskeligt at dømme, om den falske profet Muhammed har været en bedrager eller en fanatiker, eller om han snu
5 har givet sig ud for at være Guds profet, eller om han selv troede på, han var det.

Uanset hvilken mening, man har om det, så kan den bestyrkes med vægtige argumenter. Af dem, som mener, at han selv troede på, hvad han selv sagde,
10 mener nogle, at Fanden brugte ham som et redskab til at forføre mennesker til falsk lærdom. Andre, derimod, anser ham med større grund som en entusiast. Jeg siger med større grund, thi der findes kapitler om Muhammeds lærdom eller Koranen, som indeholder sund moral, som opmuntrer mennesker til at gøre det gode og at sky det onde; som formaner dem til at have tillid til Gud,
15 at give almisser, at bede med alvor visse tider på dagen, at have blind lydighed mod regenter og regering, og andet af samme natur, som man vel ikke kan mene er Fandens lære. Det er derfor rimeligere, hvis man har den mening, at han selv har troet på, hvad han sagde, og at tilskrive det en fanatisk følelse, hvilket der kan nævnes adskillige eksempler på i historien.

20 At en fanatisk feber har drevet denne bemærkelsesværdige mand, ser man som en forklaring på de vanskabte historier, som han fandt på, især om hans sælsomme himmelrejse, som fornuftige arabere blev forargede over. Også de mange usammenhængende ting og vrøvl og selvmodsigelser, som findes i
25 Koranen. Thi sådan noget, mener de, kan ikke komme fra andet end en forvirret hjerne.

¹ 'Adskillige store Heltes og berømmelige Mænds, sær Orientalske og Indianske sammenlignede Historier og Bedrifter', 1739.

Andre, derimod, mener, at sådan noget kan være i fuld overensstemmelse med en snu bedrager. Thi erfaringen viser, at når en mand først har skabt sig
30 et omdømme, helst blandt dumme og uuddannede folk, så kan han ikke bare sidenhen binde dem hvad som helst på ærmet, men også ophøje sin lærdom med de sælsommeste og mest urimelige fantasier; for mennesker tager tit ære i at tro på, hvad der strider mod fornuften, og anser simpel og klar lærdom som menneskelig, men uforståelige ting som guddommelige. Resultatet har
35 også vist, at Muhammed ikke tabte noget ved det, eftersom araberne var lige så villige til at acceptere hans urimelige fantasier, som han var i stand til at digte, og at pådutte dem de mærkeligste lærdomme.

Man ser ellers mange eksempler på, at han var udspekuleret, og det bestod i
40 1) Ikke at udgive sin religion for at være nye lærdomme, men alene at kalde den for en fornyelse af den gamle, som efter hans mening var blevet forfalsket.

2) At anerkende såvel Moses som Jesus som Guds profeter, og at låne adskilligt fra såvel jødernes som de kristnes religioner, og at gå en middelvej
45 mellem de to; hvilket forfremmede han egen lærdom ikke så lidt.

3) I begyndelsen at råde til tolerance og mildhed over for de kristne, fordi de var de mest magtfulde, og som var dem, han havde mest grund til at frygte. Jeg siger, i begyndelsen: Thi da han følte, han sad fast i sadlen, rådede han til hårdhed.
50

Dette og andet afslører, at han var udspekuleret. Det synes som om, at hvis Muhammed havde været fanatiker, så har han ikke været en blind entusiast, altså sådan een, der følger sine naturlige impulser, og som bliver kørt rundt som et hjul af impulserne. Hans lærdom om straf og belønning efter døden kan
55 også tjene som bevis på dette. Thi den beskrivelse, som han laver af det, havde en stor indvirkning på araberne.

Hr. Bayle² mener vel, at den beskrivelse, som Muhammed har af Himlen, vel nok kunne have nogen virkning på hedninge, som kun havde en løs og
60 forvirret forestilling om de lyksalige boliger i Himlen. Men de beskrivelser af

² Pierre Bayle, fransk filosof, levede i Rotterdam (1647-1706)

Himlen kunne ikke lokke jøder og kristne, slet ikke sidstnævnte, som havde en langt mere prægtig forestilling om Himmerige. Nemlig, at Himmerigs glæde langt overgår den menneskelige forestilling, og er sådan, at den ikke kan beskrives af mennesker. Men jeg kan her ikke være enig med den store filosof
65 fra Rotterdam: Thi erfaringen viser, at kødelige mennesker mest tager kødelige lærdomme til sig. Det har adskillige lovgivere og falske profeter mærket, og de har derfor lovet deres tilhængere sådan nogle belønninger, som de mest har ønsket sig her i livet, og som de bedst har kunnet forstå.

70 Det har jeg givet adskillige eksempler på i mine skrifter. Muhammed fandt det passende at male Paradis i den farve, som kunne appellere til flest arabere, og som stemte overens med de lyster, som araberne havde smag for, og det bestod af smukke urtegårde, køligt vand, dejlige jomfruer og andre ting, som mest appellerede til sanserne. Det er sandsynligt, at hvis han havde lovet dem
75 rent åndelige fornøjelser, sådan nogle, som omtaltes i de kristnes Himmerige, og som består af at se Guds ansigt, af at stå ved Guds trone med palmer i hænderne, og i almindelighed en inderlig glæde og fornøjelse, der er så stor, at den overgår menneskelig forstand, så ville sådan lærdom have haft mindre virkning hos dumme og uuddannede arabere; ja, jeg tør sige, også på andre
80 hedninge, for også for dem gælder, at de ting virker stærkest, som appellerer til sanserne, og som er lettest at forstå.

Det er i den henseende, at dem, som ikke tror på evige pinsler i Helvede, påstår, at den hjælper mere til at afskrække mennesker fra synd, fordi en
85 straf, som på et tidspunkt slutter, kan forstås, mens en evigtvarende straf strider mod fornuften, og efter deres mening ikke kan have den afskrækkende virkning.

Hvorvidt den holdning kan være gyldig, overlader jeg til andre at afgøre.
90 Jeg siger bare, at dem, der tror, pinslerne i Helvede ikke kan vare evigt, benytter sig af sådan en argumentation, hvilket jeg ikke bifalder, skønt det kan have en vis gennemslagskraft. Jeg har ellers før gjort mine tanker til kende, nemlig, at hos Muhammed fandtes en blanding er entusiasme og snuhed, og jeg har vist, at sådan noget er fundet hos adskillige andre.

Jeg vil slutte mig brev med en bemærkning om den kristne og den muhamedanske religion. Muhammeds lærdom, som han fremførte den til sidst, er, at udbrede religionen med sværdet; den kristne lærdom, derimod, forbyder det, og råder til at udbrede troen med tålmodighed og grundig overtalelse:

100 Men hverken muhamedanere eller kristne efterlever deres egen lærdom. Thi de første tillader alle vegne fri udøvelse af religion: De kristne, derimod, har igen og igen forfulgt dem, og forfølger dem stadig, som i de mindste detaljer udskiller sig fra de herskende religioner.

105 Jeg forbliver evigt Deres meget ydmyge og meget lydige tjener